

Særemne nr. 23

SOLDAGEN I NORD-NORGE

Ved Nyere kulturhistorisk avdeling, Tromsø Museum, Universitetet i Tromsø, har vi nettopp kommet i gang med å bygge opp et nordnorsk folkeminne-arkiv. I oppbygningsfasen av dette arkivet ser vi at det er mange temaer fra vår nyere kulturhistorie som vi har lite informasjon om. Vi har et stort behov for å få fram kunnskap og erfaringer om disse temaene. Derfor er vi svært glad for at NEG har gitt oss lov til å sende med spørrelistor om nordnorske temaer i sine undersøkelser.

Vi vil starte med ei spørreliste om soldagsfeiring i Nord-Norge. Soldagen er jo et særnordnorsk fenomen. Det er i vår landsdel sola forsvinner og blir borte i kortere eller lengre tid for så å komme sigende tilbake over fjellkammen. Vi kjenner lite til markeringer av at sola blir borte og solas tilbakekomst og håper at dere kan hjelpe oss med dette.

Les gjennom hele spørrelista før du begynner å skrive.

Marit Anne Hauan
Tromsø Museum

1. Når forsvinner sola fra ditt hjemsted?
2. Var det vanlig å markere at sola forsvant?
3. Hvordan markerte man det, i tilfelle?
 - a) Pyntet man spesielt i huset?
Hva med?
 - b) Lagde man god mat?
Hvilke retter/drikker?
 - c) Sang man sanger om sola?
Husker du eventuelt tekstene?
 - d) Hadde man vers/rim om at sola forsvant?
Hvordan lød de?
4. Var "soldagen" en fast dato eller var det den dagen sola viste seg første gang det året?
Feiret man at sola kom tilbake?

5. Hvordan feiret man det?
 - a) Dersom man pyntet i huset vil vi gjerne vite hva man pyntet med?
 - b) Ble det laget spesiell mat til feiringa?
Hva ble laget?
 - c) Ble et sunget sanger til solas pris?
 - d) Kjenner du til solvers eller solrim?
6. Ble det sagt at man skulle stirre sola inn i øynene og ønske seg tre ting uten å blunke første gang man så sola?
Har du hørt om lignende ting?
7. Var det kjent at soldagen var velegnet til å ta varsel, for eksempel ved at man åpnet salmeboka og tok tegn gjennom hvilken salme man havnet på? (En bryllupssalme varslet bryllup i nær familie, en begravelsessalme varslet død.)

Var det andre former for varsel knyttet spesielt til soldagen, for eksempel ut i fra vær eller snømengde, fra dyreliv eller havet, rundt besøkende eller hendelser i og utenfor hjemmet?
8. Fikk man fri fra skolen soldagen?
I tilfelle hvordan brukte man skoledagen?
9. Feires soldagen fortsatt på ditt hjemsted?
10. Dersom soldagen ennå feires eller markeres vil vi gjerne vite hvordan dette gjøres i dag.